

KIESERITZKY, SIEGFRIED VON

Wäike päewapildi kunsti õpiraamat

1901

Tartu Ülikooli Raamatukogu: ARH A-1913

Trükise digitaalkoopia ehk e-raamatu tellimine (eBooks on Demand (EOD)) –miljonid raamatud vaid hiireklõpsu kaugusel rohkem kui kümnes Euroopa riigis!

Täname Teid, et valisite EOD!

Euroopa raamatukogudes säilitatakse miljoneid 15.–20. sajandi raamatuid. Kõik need raamatud on nüüd kättesaadavad e-raamatuna — vaid hiireklõpsu kaugusel 24 tundi ööpäevas, 7 päeva nädalas. Tehke otsing mõne EOD võrgustikuga liitunud raamatukogu elektronkataloogis ja tellige raamatust digitaalkoopia ehk e-raamat kogu maailmast. Soovitud raamat digiteeritakse ja tehakse Teile kättesaadavaks digitaalkoopiana ehk e-raamatuna.

Miks e-raamat?

- ➔ Saate kasutada standardtarkvara digitaalkoopia lugemiseks arvutiekraanil, suurendada pilti või navigeerida läbi terve raamatu.
- ➔ Saate välja trükkida üksikuid lehekülgi või kogu raamatu.
- ➔ Saate kasutada üksikterminite täistekstotsingut nii ühe faili kui failikomplekti (isikliku e-raamatukogu) piires.
- ➔ Saate kopeerida pilte ja tekstiosi teistesse rakendustesse, näiteks tekstitöötlusprogrammi-desse.

Tingimused

EOD teenust kasutades nõustute Te tingimustega, mille on kehtestanud raamatut omav raamatukogu. EOD võimaldab juurdepääsu digiteeritud dokumentidele rangelt isiklikel, mittekommertseesmärkidel. Kui soovite digitaalkoopiat muuks otstarbeks, palun võtke ühendust raamatukoguga.

- ➔ Tingimused inglise keeles: <http://books2ebooks.eu/odm/html/utl/en/agb.html>
- ➔ Tingimused saksa keeles: <http://books2ebooks.eu/odm/html/utl/et/agb.html>

Rohkem e-raamatuid

Seda teenust pakub juba tosin raamatukogu enam kui kümnes Euroopa riigis.

Lisainfo aadressil: <http://books2ebooks.eu>

Est. No 2142. 1-1913.

Wäike
päemapiildi kunsti
õpiraamat.

Kokku seadnud
G. von Kieseritzky.

Surjewis — Tartus.
Peterburi uul. nr. 6.
Apteek ja rohu-kauplus.

1901.

Apparadid, mis ladust alati saada on.

Bäewap. ap. „**Gloek**“ selgeid piltiisi 4×6 tšen. juur. andes.

„ „ „**Gamos**“ „ „ 6×9 „ „ „

„ „ „**Perfect**“ „ „ 9×12 „ „ „

Igale ühele neist kolmest apparadist antakse piltide ilmutamise abinõud (Utenfilien zum Entwickeln) maksuta kaasa.

Bäewapildi apparat „**Gnom**,“ millesse 6 plaati ($4\frac{1}{2} \times 6$ tšentim. juured) korraga sisje võib panna, ühes aja ja filmapiltse kinnipanefuga (Zeit und Momentverschluß) Objektivi külges.

Bäewapildi apparat „**Mephwisto**,“ 5 üleswõtte jaoks pööretaw käsi ja seisupäewapildi apparat, „**Revolwerapparat**,“ kuue üleswõtte jaoks järgimööda $4\frac{1}{2} \times 6$ tšentim. juuruses.

Apparat „**Kodak Brown**.“

Kõik eelnimetatud apparadid saavad — igaüks kenaske pappkastisje pakitult — kõige tarwiliiste abinõudega antud, nagu: kuuwplaadid, pimedada kambri lambiga, tselloidinpaberiga, kopeerimise raamidega, paksu paberiga piltide päälekleebimiseks, ilmutamise kausiga, ilmutamise wedelikuga, kinnitamise joolaga, tonifiksirwedelikuga, täieliku õperaamatuga saksa ja eestikeeles j. n. e., ning igaühel on võimalik kohe piltiisi teha, ilma et temal mingisuguseid eesteadmisi tarwis oleks.

Käsiapparadid hää kaliko kattega, aja ja filmapiltse kinnipanefuga, pildid selgesti üleswõtwa objektiviga, kandmise käsirauaga, kahe otsijaga, kõrge ning põiki üleswõtete tarwis. Mendesje apparatidesje mahub 6 plaati korraga sisje, millede juurus $6\frac{1}{2} \times 9$, 9×12 on. Nii sama on aluse pääle seatawad apparadid alati ladust saada.

Kõige päewapiltliste ehk photographialiste tegewuste juures on tingimata tarwis langet puhtust tähelepanna, iseäranis aga negatiivi sünnitamise juures; nõnda näituseks on soovitatav, et ka üksikute pudelite korkisid mitte teineteisega ära ei vahetada jne. Alustajad wõi õppijad wõtku esiti ikka ainult wäljas päewapiltisid üles ning ülesmõetawateks asjadeks walgigu nad alati paigal seiswaid kindlaid asju, nagu: majasid, maakohtasid j. n. e. Soowitakse toas päewapilti üleswõtta, siis peab walgus tупpa ülewast sisse langema.

Ettevalmistus.

Soowib nüüd keegi päewapiltisid tegema hakata, siis peab ta esiteks selle eest muretsema, et temal üks kamber on, mida paksu kardinate mahalaaskmise läbi ehk muul wiisil täitsa pimedaks wõib teha, nõnda et sugugi päewawalguist temasse sisse ei pääse. Kõige süüdsam ning

kohasem selleks on mõni majas olemas väike kam-
ber, millel kas sugugi aient ei ole ehk kui on,
siis ainult üks väike; niisugune afnakene kae-
takse paksu tumeda riidega ära ehk kleebitakse
musta paberiga finni, nõnda et päewawalguise
libetgi kambrikesse sisse ei pääse. Nõndasama
peawad ka kõik praod ja pilud, mis kufagil ukse
wõi seinte sees peaks olema, kõwaste riidetükki-
festega finni topitud saama, sest et muidu kõige
pisem kambrikesesse langew walguisekiir walguise
wastu väga õrnasid plaatisi filmapilti ärarikub.
Plaatid wõiwad ainult punast walguist kanna-
tada, mida **pimedakambri-lambi** (pilt lk. 4)
annawad. Ei ole niisugust pimedat kambrit
saadawal, siis oodatagu parem õhtuni, kus siis
plaatide sissepanemist ning piltide plaadi pääl
nähtawale sünnitamist (Entwickeln) igas pimedas
toas punase walguisega lambi abil toime wõib
panna.

Walguise-tundliku plaadi sissepanemine päewapildi apparati kamerasse.

Pimedas kambriis saawad walguise eest kind-
lasti sissepaatitud plaatid laua pääle pandud, nii-
sama finna lähedale apparat ja punane lamp.

Kui siis järele on waadatud, et kusgilt aknaist ega ukselt walguse-kiirt sisse ei pääse, pandakse punane lamp põlema ja tehakse plaatide pakk lahti. Paremini on aga, kui lamp plaatidest umbes jalga maad ehk 30 sentimeetrit kaugel on, sest et ka punane valgus kauema aegse pääle paistmise järele plaatid ärarifub. Walgusetundja koht, mis klaasi plaati ühe külje pääle on wäljavalatud, tuntakse sellest ära, et ta tume on, kuna puhast klaasi-poolne külg läigib.

Nüüd pantagu lahtitehtud apparati tagumise jaosse üks kuuw plaat (Trockenplatte), mida aga ainult serwade wõi äärede küljest puudutada tohib ja nimelt pandagu plaat nõnda sisse, et kihiga kaetud (tume) külg üles poole on ja et ta, kui apparat kinni saab pantud, objektiivi vastu tuleb, see on objektiivi poole waatab. Selle järele lükatakse apparat kofku, pakitakse need plaatid, mis tarwis ei ole, jälle ilusasti kofku ning pandakse objektiivile tema katte pääle (objektiivis nimetatakse apparati eespool olevat toru moodi jagu). Nüüd võib pimedas kambri üks jälle lahti teha. Päewapildi-apparat wõi kamera on nüüd piltide üleswõtmiseks walmis.

Piltide üleswõtmine.

Soowitakse nüüd üht aja-üleswõtmist (Zeit-aufnahme) teha, siis säetagu apparat ühe kindla aluse, laua, tooli ehk mingi sellesarnase pääle. Kui wõimalik, tarwitatagu üks wäikene otsimise-apparat (Sucherapparat à 30 ja 50 kop.), et näha kui palju üleswõetawast asjast plaadi pääle tuleb wõi mahub, kas näituseks üleswõetawa inimese jalad ka ühes üles saawad wõetud jne. Wäikene otsimise apparat pandagu päris suure apparati eespoolse ülemise weere pääle ning siis on wõimalik kaugust karwa päält äramõõta. Selle järele sünnib nõndanimetatud walgustamine (Belichtung) sel wiisil, et objektiwi katte õige ettewaatlikult eest ära wõetakse ja teatawal ajal jälle pääle pandakse. Üleswõetaw asi peab päikese walguse käes olema, ei tohi siis mitte mõne puu all ehk mõne hoone warjus olla. Suwe ajal on tunnid kella 10 kuni 5 üleswõtmiseks kõige paremad. Apparat ise kui ka üleswõetaw inimene peawad üleswõtmise wõi walgustamise ajal täiesti liikumata paigal olema. Waadatagu alati selle järele, et päikene üleswõtja selja taga on, sest et muidu piltide pääle jooned wõiwad ilmuda, kui päikene objektiwi katte mahawõtmise juures objektiwi sisse paistab. Selge ilmaga on ainult tarwis

2—3 jefundi walgustada, tumeda ilma juures
3—5 jefundi, finnistes ruumides ilma heleda
walgujeta funi üks minut ja rohkem.

Rinnapildi üleswõtmiste juures on soovita-
w, et apparat üleswõetawast inimesest 1 metri
kauguses on, kui aga terwet fuju vääst jaluni
üleswõtta tahetakse, siis peab apparat umbes $2\frac{1}{2}$
metri kauguses üles seadma. Pildi-üleswõtmiste
juures on pääle selle weel tarwis, et üleswõe-
tawa isiku taha üks walge wõi hall rätt üles-
riputatakse ehk heledat karwa papist sein üles-
seatakse, et inimese taga olewad asjad mitte ühes
pildi pääle üleswõetud ei saaks.

Pildi ilmutamine.

(Entwicklung).

On üleswõtmine lõpetatud, siis peab appa-
radiga jälle pimedasse kambrisse minema ning
jälle punane lamp põlema süütama. Siis teh-
tagu wedelik, s. o. ilmutaja (Entwickler) ja Fixir-
bad (finnitaja, sool), nendest 4 korda suurema
hulga hästi ärakeedetud weega wedelamaks wõi
nõrgemaks ning kallatagu siis iga wedelik ise
taldriku pääle ehk musta karwa kausi sisse, mil-
lel tajane põhi on (pilt lhf. 8). Pääle selle
peab pimedas kambris weel üks taldrik weega

olema. On need asjad joonde säetud, siis võib ilmutamine pääle hakata. Üks pannakse kinni ning siis tehakse apparat punase tulega lambi valgusel lahti. Võetakse ettevaatlikult ning ainult servadest või ääredest puudutades ja tõstes plaat apparadist välja ja pannakse nõnda ilmutaja wedelik (Entwickler-Flüssigkeit) sisse, et fihiga (tume) külg ülespoole on. Peab seda kangesti tähelepanema, et ilmutaja wedelik ühekorraga terwet plaati katab, sest et muidu neis kohtades, kus ilmutaja wedelik wastab, jooned sünniwad. Taldriku või kausi edasi tagasi liigutamise läbi peab selle eest hoolitsema, et wedelik alati üle plaadi jookseb ja liigub. Soowitaw on plaati mitte rohkem kui just hädapärast tarwis, lambi valguse mõju kätte anda, sest et ka see valgus pikema aja jooksul plaati muudab ja teda tumedaks, uduseks teeb. Ilmutamine on lõpetatud, kui pilt plaati selja poolt küljest, klaasi poolsest küljest täiesti selgesti näha on kõige tema peensustega, mis läbi joonde sündimine takistatud saab, kui ka selle läbi, et plaati esiteks puhta wee sisse kastetakse. Pildi nähtawale ilmutamine (Entwicklung) plaati pääl on väga huvitaw nähtus. On näha kuda järk järgult ja nimelt õigesti tehtud valgustamise või ülesvõtmise järele umbes 2 kuni 4 minuti jooksul

esites kõige heledama walguse käes olnud (jaod) osad (j. o. taewas, walged riided), siis nõrgema walguse käes olnud jaod ning wiimaks warjus olnud peensused nähtawale tulewad. Kui kauase ilmutamise järele plaadi püäl pildi kuju ainult nõrgalt nähtawale tuleb ja peenemad jaod sugugi ilmuda ei taha, siis on plaat üleswõtmise juures liiga wähe walgust saanud ning temast öeldakse siis, et ta „unter exponiert“ on. Ilmub aga pilt wäga ruttu nähtawale, umbes kobe plaati wedelikku sisse panemise järele, ning kaob ta warsti jälle ära, mis juures terve plaat halliks läheb, siis on ta üleswõtmise juures liiga palju wõi kaua walgustatud saanud ning temast öeldakse siis, et ta „über exponiert“ on. On pilt liiga nõrgalt näha, siis pandagu plaat kõwema wedeliku I sisse, kuni ta omale walge karwa on omandanud ning selle järele kangema wedeliku II sisse, kuni ta jälle musta karwaliseks on saanud. On aga plaat liiga ilmutatud saanud wõi liiga kaua walgustatud olnud ning selle järeldusena liiga tume, siis pandagu teda nõrgendaja sisse ning oodatagu kuni pilt selgemaks saab. Lastakse plaat liiga kaua nõrgendaja sees olla, siis võib ka pilt hoopis ära kaduda.

Kõwendaja ja nõrgendaja tarwitamine wõetagu aga ainult häda korral ette ja ka ainult

fiis, kui plaat küllalt on ismutatud (entwickelt) saanud ja ta ka kinnitaja wedelik (Fixirbad) sees juba nõnda kaua on olnud, kuni selja pool olevad walged kohad kadunud on. Kuna ismutamine lõpetada tuleb, seda võib ainult aja joosul katsete waral äraõppida. Tähelepanema peab, et pilt plaati pääl pimedas kambriis filmipaistwam, kõwem on, kui ta tõepoolest õieti on. Kui taga poolt heledamad kohad (näituseks taewas) juba näha on, siis peab tingimata ismutamist lõpetama. Plaat loputatagu nüüd puhta weega ruttu ära ja pandagu, et teda walguise mõju wastu kindlaks teha, kinnitaja (Fixirbad) sisse ja nimelt nõnda, et kihiga (tume) külge jätkegi ülespoole on. Selles wedelikus lastakse plaat nõnda kaua olla, kuni klaasi poolt küljest nähtawad walged kohad kadunud on. On see süündinud siis wõetagu plaat wälja ja pandagu teda kihiga (tume) külge ülespoole puhta wee sisse. Nüüd võib päewawalge kätte wälja minna, sest et see nüüd plaatile enam mingit wiga ei tee. Mitmefordse wee wahetuise juures saab plaat nüüd 1—2 tundi loputatud ja siis kui waimiseks **kuiwataja** (pilt lhf. 11) sisse ehk kuhugi mujale wiltu ülesseatud. Selle eest peab aga hoidma, et plaati mitte päikese kätte ehk jälle kõetud ahju ligidale kuiwama ei panda.

Lastagu plaat täiesti kuivaks saada, milleks
õõsine aeg kõige sündsam on.

Positiivi tegemine ehk pildi kopeerimine.

Alustajale kõige sündsamad paberid on tšel-
loidin paberid, millel läikiv ja hämar (matt)
pind on. On plaat täiesti kuiv, siis tehtagu
kopeerimiseraam (Copirrahmen pilt lhf. 11)
lahti ja pandagu plaat nõnda tema sisse, et
kihiga (tume) külj ülespoole on, see tähendab
lahtitehtud kopeerimiseraami külje poole waatab.
Selle järele pandakse üks tükk valgusetundjad
tšelloidinpaberid (Celloidinpapier) läikiva poolega
otsekohe plaati kihiga külje pääle ning pandakse
siis kopeerimiseraam kinni. Raam saab nüüd
päikese või päewa valguse kätte seatud plaat
ülespoole ja lastakse nõnda kaua seista, kuni
pildi kõige tumedamad kohad hele brongsi karwa-
liseks on muutnud. Üht poolt raami lahti tehes
võib seda alati järele waadata.

Lastagu pilt kopeerimise juures natuke tume-
dam saada kui teda väetati soovitakse, sest et ta
pärastise tegemise juures jälle heledamaks läheb.

Uhe taldriku pääle walatakse neli kord
rohkeema weega wedelamaks tehtud „T o n f i g i r -

b a d i" wedelik wälja ja pandakse fopeeritud pilt nõrga (ämara) walguse juures sinna sisse kuni pilt omale kohase whotografeeritud pildi karwa on omandanud. Selle järele loputatakse pilti 1—2 tundi wee sees, mida tihti peab wahetama. Siis lastakse pildist kõik wedelik äratiluda ja kuiwatakse seda selle järele puhta kuiwatus paberi (Löschpapier) wahel ja kleebitakse niiske pilt hapnikust waba kleebimise ollusega, mida „N o r i n" nimetatakse, kartoni, pakku paberi pääle. Enne lõigatakse kas kääri, lõikamise klaasi wõi sulenõuga pilt nõnda ära, et tal soovitataw suurus on.

Kõige päewapiltliste tegewuste juures peab piinliku puhtust tähele panema, sest et iga „F i x i r n a t r o n i" fibemefene, mis kudagi sõrme külge on jäänud, piltide ja plaatide pääle plekkisid sünnitab, ning i l m u t a j a t w e d e l i k k u (Entwicklerlösung) muudab.

Ilmutaja ollus saab forgiga hästi kinni pandud pudelis alles hoitud ning wõib teda palju korda tarwitada, kuni ta mitte tumepruuniks ei ole läinud, nõndasama on lugu k i n n i t a j a w e d e l i k u, (Fixirbadiga).

Waate postkaardid.

Soowib keegi omale ise waate-postkaartisid (Ansichtspostkarten) teha, siis ostetagu enesele walmis prepareeritud tselloidin postkaartisid ihes kopeerimiseraamiga; pandagu musta farwa „Vignette“ klaasplaati ja kuipa plaati (Trockenplatte) wahese nõnda, et üleswõetud pilt wäljalõike kohale tuleb ja toimetatagu siis nõndasama edasi, nagu kopeerimise juures, mida meie meie eespool oleme kirjeldanud.

Päewapiltide tegemise abinõud.

Walmis pruukimiseks „Blumfaja“ patronites (finaümbrustega) ja klaas torudes.

Pruukimiseks sulatatakse õieti walgustatud plaatide jaoks kõik toru olluš ükssikult.

Eifonogen	} patron ehf flaastoru	{	140	ccm	wee	jees
Hydrohinon			120	"	"	"
Pyrogallol			150/200	"	"	"
Amidol	} patron ehf flaastoru	{	200	ccm	wee	jees.
Metol						
Ortol						

Rohkesti valgustatud ehk wähe valgustatud plaatidele on selle järele wedelik kõwem ehk nõrgem walmistada.

Walmis pruukimiseks Almutaja tablettides.

Üksikult Alkali- ja Almutaja tablett on 20 ccm wee sees ära sulatada.

Citonogen	}	fastides
Amidol		à 10-ne torukestega 10-ne Alkali-
Mietol		ja 10-ne torukestega
Hydrohinon		10-ne Almutaja tablettiga.
Pyrogallol	}	

Kerge kaasa wõtta
Kerge walmistusega
Kõige suurema wastu-
pidamisega.

soowitaw
era - päewa-
piltnikkudele
ja reisi pääl
olewatele.

Arapesemiseks: Tonksirsjoola pat-
roniisi.

Wäga tundlikud kuwplaadid järgmistes
suurustes :

4×6 , 5×5 , 6×9 , 9×12 , $8\frac{1}{2} \times 17$,
 $12 \times 16\frac{1}{2}$, 13×18 , 18×24 , 24×30 , 30×40 ,
 40×50 .

Tselloidinpaberid terwetes poognates, matt ja läikivad.

Tselloidinpaberi postkaartisi, matt ja läikivad.

Aristopaberid ülemal tähendatud suurustes walmis lõigatud ning kolmes wärwis.

Albuminpaberid.

Bimedakambri lampisi 8 isesugu sistemi järele.

Magnesiumlampisi filmapiltsete üleswõtete tarwis.

Kuiwatusraamised puust ja metallist kõigis suurustes 4×6 pääle kuni 40×50 .

Kopeerimise raamised kõigis suurustes 4×6 kuni 50×60 .

Kopeerimise raamisi postkaartformatide jaoks $12\frac{1}{2} \times 16$.

Almutamise kausisid, (Entwickler Schaalen) klaasist, portjellanist, tselluloidist, papiermacheist ja emaille'st kõigis suurustes 4×6 kuni 50×60 sentimeetrini.

Aluseid (Stative) mitmesuguseid ning mitmesugustes hindades.

Pildiotsijaid (Bildsucher) 30 kop. pääle ja kallimaid.

„Morin“ ilma hapnikuta fleebimise ohus torufestēs.

Kuivatuspaberid.

Punast pimedatambri riidet afnate äravarjamiseks ja lampide tegemiseks.

Paksu paberit (Carton) piltide pääle fleebimiseks walget, roosa, halli, rohelist, kollast, punast, musta ja kirsipunast; Bristolpaberid (Carton) terwetes poognates 2 kuni 8 korda pakjud.

Paksu paberit (Carton) Visit formatis, kuldweertega ja ka ilma igas wärwis, kui ka halli walge kõrge trüfiga.

Paksu paberit „Kabinett“ formati jaoks.

„ „ „Stereoskop“ „ „

„ „ „Gruppe“ ja maakohdade üleswõtete jaoks mitmes häädufes ja suuruses.

Bibliotheca
universitatis
Dorpatensis

Дозволено цензурою. — Юрьевъ, 20 февраля 1901 г.

Germann'i trükikoja trükk, Surjewis.

www.books2ebooks.eu